

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ

СТРИЖАК МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 338.1

**«МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ (НА ПРИКЛАДІ ФГ «ВІКТОРІЯ-92»)»**

Спеціальність 051 – економіка

Автореферат

дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Тернопіль

2018

Роботу виконано на кафедрі економічної кібернетики Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України

Керівник роботи:

кандидат технічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики

Дмитрів Дмитро Володимирович
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів

Ціх Галина Володимирівна
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Захист відбудеться 26 грудня 2018 р. о 10-00 годині на засіданні екзаменаційної комісії № 56 у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Танцорова 2, навчальний корпус № 5, ауд. 9.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми роботи: Визначальне значення у підвищенні ефективності виробництва зернових культур, на думку провідних вчених, мають технології вирощування, які застосовуються та врахування всіх чинників, пов'язаних з сезонністю даного процесу. Зрозуміло, що високопродуктивні технології та складання сезонних прогнозів, повинно спиратись на науково-економічне обґрунтування та оперативне впровадження передового досвіду у господарську діяльність вітчизняних агропідприємств. А це у свою чергу, вимагає компетентності керівного складу сільськогосподарських господарств та його бажання підвищувати свій рівень знань та систематично проводити необхідні зміни.

Як показує аналіз наукових публікацій, присвячених питанням підвищення ефективності виробництва зернових культур, за останні десятиріччя, накопичений великий науковий потенціал теоретичних розробок, однак їх практичне впровадження доволі повільне. Це обумовлено значним опором змінам та небажанням окремих керівників впроваджувати останні наукові досягнення, у більшості покладаючись на власну інтуїцію. Необхідно усвідомити, що у сучасній економіці, без використання наукових підходів до ведення господарської діяльності агропідприємствами, неможливо досягти конкурентних переваг на внутрішньому ринку, не кажучи про міжнародний рівень. Тому, постає необхідність, забезпечення тісної кооперації науківців та вітчизняних сільгоспвиробників у напрямку підвищення ефективності господарювання, у тому числі у галузі зерновиробництва. І хоча, більшість питань, пов'язаних з підвищенням ефективності зерновиробництва досліджені, однак залишаються перспективні напрямки подальших досліджень, продиктовані можливостями використання потенціалу сучасних інформаційних систем, як у напрямку доступу до світової наукової інформації так і можливостей оперативно проводити масштабні обчислення.

Необхідність підвищення іміджу вітчизняних зерновиробників на міжнародному рівні із забезпеченням належних конкурентних переваг та оперативне запровадження у господарську діяльність останніх наукових розробок є актуальним завданням у сучасній економіці України.

Мета роботи: дослідження сучасного стану ринку зерновиробництва, проведення аналізу ефективності господарювання вітчизняних агропідприємств та розробка обґрунтованих рекомендацій з підвищення ефективності виробництва зернових на прикладі діючого сільськогосподарського підприємства.

У відповідності до поставленої мети роботи були визначені наступні завдання:

- проведено комплексні дослідження ринку зерновиробництва в напрямку перспектив його подальшого розвитку;
- виявлено проблеми вітчизняних зерновиробників;
- проаналізовано сучасні методичні підходи оцінки ефективності зерновиробництва;
- вивчено заходи з підвищення ефективності зерновиробництва;
- досліджено методи математичного моделювання, що застосовуються для сільськогосподарської сфери;
- проаналізовано загальні показники господарської діяльності ФГ «Вікторія-

92»;

- досліджено структуру портфеля господарської діяльності ФГ «Вікторія-92»;
- проаналізовано ефективність використання сільськогосподарських площ досліджуваного підприємства;
- проведено оцінку показників виробництва зернових ФГ «Вікторія-92»;
- виявлено проблемні напрямки діяльності фермерського господарства;
- складено математичну модель підвищення ефективності зерновиробництва ФГ «Вікторія-92»;
- проведено прогнозування показників урожайності зернових досліджуваного сільськогосподарського підприємства;
- запропоновано заходи практичного характеру, щодо ефективності зерновиробництва та проведено їх економічне обґрунтування.

Об'єктом дослідження є сучасні наукові підходи щодо підвищення ефективності зерновиробництва.

Предметом дослідження господарська діяльність ФГ «Вікторія-92».

Методи дослідження абстрактно-логічний; метод економічного аналізу, метод математичного прогнозування; методи обґрунтування інвестиційних проектів.

Джерела дослідження: законодавчі документи, монографії, наукові статі з дослідження ефективності зерновиробництва, посібники, періодичні видання, офіційний Інтернет-сайт.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленій математичній моделі урожайності ФГ «Вікторія-92» та моделі прогнозування обсягів зерновиробництва від виробничої потужності.

Практичне значення одержаних результатів. Для ФГ «Вікторія-92» економічно-обґрунтовано заходи з оновлення основних виробничих фондів, що дозволить господарству підвищити продуктивність праці та прибутковість загалом.

Апробація результатів магістерської. Окремі результати роботи доповідались на VII Міжнародній науково-технічній конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій» 28-29 листопада 2018 року.

Структура роботи: Магістерська робота складається з вступу, шести розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 117 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 18 рисунків, 23 таблиць, додатки на 5 сторінках. В ній використано 39 літературні джерела.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, об'єкт та предмет, методи та інформаційну базу дослідження.

У розділі «Теоретично-методичні засади підвищення ефективності виробництва зернових культур» проведено ґрунтовні теоретичні дослідження, які стосувались наступних питань, а саме: перспектив світового ринку зерновиробництва, проблем активного розвитку вітчизняних зерновиробників; інноваційних підходів оцінки показників ефективності зерновиробництва; висвітленню рекомендаційних заходів підвищення ефективності зерновиробництва, а також опису математичного інструментарію, який використовується під час

моделювання ефективності сільськогосподарських підприємств. На підставі проведених теоретичних досліджень, було виявлено подальші напрямки удосконалення існуючих наукових підходів, щодо підвищення ефективності зерновиробництва, які містять математичне моделювання та використання інформаційних систем.

У розділі «Аналіз ефективності господарювання ФГ «Вікторія-92» проведено комплексний аналіз показників фінансово-господарської діяльності, з метою виявлення потенціалу ресурсів господарства та можливих проблем. Проведений аналіз показав, що загальна ефективність діяльності ФГ «Вікторія-92» погіршилась, що пояснюється загальними економічними кризовими явищами на рівні держави, військовими діями на сході країни, зростанням витрат на паливо-мастильні матеріали, зменшенням купівельної спроможності населення. Також, аналіз засвідчив, суттєве зношування основних виробничих фондів господарства, застарілість технологій вирощування зернових культур та частково, нераціональне використання посівних площ.

У розділі «Економіко-математичне моделювання урожайності зернових ФГ «Вікторія-92» проведено моделювання показників урожайності зернових культур, яка дозволяє враховувати набір значущих чинників впливу на ефективність зерновиробництва. Накладені обмеження на параметри моделі, прив'язані до посівних площ досліджуваного господарства, потенційного розподілу посівів за видами зернових культур та наявну виробничу потужність. Проведене моделювання, дозволяє оптимізувати урожайність ФГ Вікторія-92».

У розділі «Спеціальна частина» проведено прогнозування показників обсягів виробництва зернових культур ФГ «Вікторія-92». З надійністю 95 % можна вважати, що модель складеної регресійної моделі можна використовувати для прогнозування середнього значення величини річного обсягу зернових для конкретного значення виробничої потужності ФГ «Вікторія-92». Дослідження залежності річного обсягу виробленої продукції від виробничої потужності, показало, що між даними показниками існує прямопропорційна залежність, а розроблену модель доцільно рекомендувати до впровадження у досліджуваному господарстві.

У розділі «Організаційно-економічне обґрунтування оновлення основних фондів ФГ «Вікторія-92»» проведено обґрунтування інвестиційного проекту з придбання нової та реалізації наявної, малопродуктивної техніки, що дозволить господарству підвищити ефективність діяльності за рахунок підвищення продуктивності праці та економії паливо-мастильних матеріалів. Для запропонованого інвестиційного проекту, було проведено поетапне визначення показників проекту, а саме чисту приведену вартість (*NPV*), внутрішню норму рентабельності (*IRR*), термін окупності, індекс прибутковості, а також побудовано графік залежності *NPV* від зміни відсоткової ставки. На підставі проведених в розділі обчислень, приходимо до висновку, що за час економічного життя відшкодує витрати, забезпечує заданий рівень рентабельності і може бути рекомендований до впровадження у ФГ «Вікторія-92».

У розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» охарактеризовано охорону праці користувачів комп'ютерів з точки зору збереження

їх здоров'я і працездатності, розкрито порядок забезпечення комплексного захисту населення під час надзвичайних ситуацій мирного та військового часу та подано класифікацію надзвичайних ситуацій в Україні.

Висновки

Динамічний розвиток вітчизняних агропідприємств з виробництва зернових культур, обумовлений зростанням світового попиту на цей вид ресурсу та збільшенням квот на експорт у європейські країни, вимагає від вітчизняних аграріїв, нарощування продуктивності виробництва та запровадження сучасних технологій. Крім цього, необхідно забезпечити оптимізацію параметрів виробництва, за рахунок використання наукового обґрунтування та використання інформаційних систем. Підвищення ефективності виробництва зернових культур на прикладі ФГ «Вікторія-92», за рахунок використання наукового обґрунтування в умовах конкурентного середовища, обумовило тематику досліджень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Гула І.А., Стрижак М.В., Юрків В.М. Передумови формування ринку землі в УКРАЇНІ / І.А. Гула, М.В. Стрижак, В.М. Юрків // Тези доповідей VIII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій». – Тернопіль, ТНТУ, 2018. – С. 160.

АНОТАЦІЯ

Стрижак М.В. «Моделювання показників економічної ефективності виробництва зернових (на прикладі ФГ «Вікторія-92»)». – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр за напрямом підготовки 051 «Економіка» - Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль. 2018.

Магістерську роботу виконано на 117 аркушах, містить 18 рисунків, 23 таблиці, додатки на 5 сторінках. В ній використано 39 літературних джерел, а саме: законодавчі документи, монографії, наукові статі з дослідження ефективності зерновиробництва, посібники, періодичні видання, офіційний Інтернет-сайт.

Об'єкт дослідження: сучасні наукові підходи щодо підвищення ефективності зерновиробництва.

Предмет дослідження: господарська діяльність ФГ «Вікторія-92».

Методи дослідження: абстрактно-логічний; метод економічного аналізу, метод математичного прогнозування; методи обґрунтування інвестиційних проектів.

В першому розділі розкрито теоретично-методичні засади підвищення ефективності виробництва зернових культур. В другому розділі проведено аналіз ефективності господарювання ФГ «Вікторія-92». В третьому розділі проведено економіко-математичне моделювання урожайності зернових ФГ «Вікторія-92». В спеціальній частині проведено показників обсягів виробництва зернових культур ФГ «Вікторія-92». В п'ятому розділі проведено організаційно-економічне обґрунтування оновлення основних фондів ФГ «Вікторія-92». В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: зерновиробництво, ефект, ефективність, урожайність, прогнозування, економічне обґрунтування.

ABSTRACTS

Strizhak M.V. "Modeling of the economic efficiency of grain production (for example, FG "Victoria-92 "). - The manuscript.

Study on obtaining an educational qualification level Master's degree in the field of preparation 051 "Economics" - Ternopil National Technical University named after Ivan Puluj. - Ternopil. 2018.

Master's thesis is completed on 117 sheets, contains 18 drawings, 23 tables, 5 pages attachments. It used 39 literary sources, namely: legislative documents, monographs, scientific articles on the study of the effectiveness of grain production, manuals, periodicals, the official website.

Object of research: modern scientific approaches to increase the efficiency of grain production.

Subject of research: economic activity of FG "Victoria-92".

Methods of research: abstract-logical; method of economic analysis, method of mathematical forecasting; methods of justification of investment projects.

In the first section the theoretical and methodical principles of increasing the efficiency of grain crops production are presented. In the second section an analysis of the efficiency of the management of FG "Victoria-92" was conducted. In the third section the economic-mathematical modeling of grain yields of FG "Victoria-92" was conducted. In the special section, indicators of volumes of grain crops production of FG "Victoria-92" were conducted. In the fifth section, the organizational and economic substantiation of the renovation of the fixed assets of the FG "Victoria-92" was conducted. The sixth section deals with occupational safety and emergency situations.

Key words: grain production, effect, efficiency, productivity, forecasting, economic substantiation.